אשם תלוי בא על הנבלה אמר ליה והאנן תנן וחכמים אומרים א]אינו מביא אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואי ר' אליעזר בנדבה (א) נמי אתי אמר ליה מ"ט לא מתנית זימנין סגיאין תניתה קמי מר ומנו רבה ואמר לי הא מני רבי אליעזר היא דאמרו לו דתנן אלא אומרים ב]לו המתן עד שתכנס לבית הספק אמר ג]רבא מאי טעמא דאמרו לו אמר קרא [1]אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם אמר ד]רבא מ"ט דרבנן דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ילפי [א]מצות מצות מחטאת חלב מה להלן ה] שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: תנו רבנן חמשה אשמות מכפרין אשם תלוי אין מכפר ו]כפרה גמורה מאי קאמר אמר רב יוסף ה"ק חמשה אשמות מכפרין כפרה גמורה ואשם תלוי [א]אין מכפר כפרה גמורה ודלא כר' אליעזר דאמר אשם תלוי בא על הנבלה רבינא אמר הכי קתני חמשה אשמות אין אחר מכפר כפרתן דכי מתיידע ליה מייתי אשם תלוי אחר מכפר כפרתו דלכי מתיידע ז] לא מייתי כדתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יה"כ חייבין להביא אחר יה"כ חייבי אשמות תלויין פטורין: חייבי חטאות ואשמות ודאין כו': קתני חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין להביא לאחר יה"כ חייבי אשמות תלויין פטורין מנהני מילי כי אתא רב דימי א"ר אמי א"ר חנינא אמר קרא [2]וכפר על הקודש מטומאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם [ב]חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן מכפר אבל (ב) חטאים ח]בני קרבן לא מכפר א"ל אביי והא כי כתיב הדין קרא בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב דלא מכפר על עבירות דמצוה ידועה אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות דמצוה ידועה אימא לך אפילו על חטאים דבני קרבן נינהו מכפר אלא אמר אביי מהכא [3]והתודה עליו ט][את] כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם י]חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר ומיעטיה קרא בשעיר המשתלח למימרא דעל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר א"ל רב דימי ממאי דהני פשעים יא]לאו בני קרבן נינהו דלמא הני דבני קרבן נינהו כדתנן [ג]ארבעה מביאין על הזדון כשגגה איתמר נמי כי אתא רבין אמר יב]ר' יוסי אמר ריש לקיש והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן מכפר אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן לא מכפר אמר (ג) אביי אנא נמי מהדין קרא אמרי ואקשי לי רב דימי ממאי דהני פשעים דלאו בני קרבן נינהו דלמא הנך דבני קרבן נינהו כדתנן ארבעה מביאין על הזדון כשגגה אמר ליה רבין רוב פשעים לאו בני קרבן אמר ליה מידי רוב כתיב אלא אמר אביי מרישיה דקרא והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ותניא [ד]עונות אלו זדונות וכן הוא אומר [4]עונה בה ואת כל פשעיהם לכל חטאתם יג](כל) למה לי לאקשויי לפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר: חייבי אשמות תלויין כו': מנהני מילי א"ר אלעזר יד] אמר קרא [5]מכל חטאתיכם לפני ה' וגו' חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכפורים מכפר אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא טו](בר תחליפא) משמיה דרבא קדמייתא נמי טז]לא תיתי

בא על הנבלה. כלומר על ספק איסור לאו: **לא מתנית.** איך שונה (ד) משנה וברייתא: גליון **לא מתנית.** למה לא למדת קמיה דרבה והיית יודע כמוני. עכ"ה: **לבית הספק.** דקאת איסור כל דהו בעינן: **מאי טעמא דאמרו לו.** יז]אשם תלוי בא על איסור כל דהו כגון לאו דנבלה: **דכתיב.** באשם תלוי אשר לא תעשינה בשגגה ואשם דאפילו ליכא שגגה אלא במידי דלאו דהיינו שלא תעשינה חייב: **חמש אשמות.** אשם גזילות ומעילות שפחה חרופה ונזיר ומצורע: **אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה.** דלכי מתיידע ליה מייתי חטאת: **ודלא כר"א.** דאי כר"א דאמר בא על ספק נבלה נמצא אשם תלוי דספק נבלה מתכפר כפרה גמורה דלכי מתיידע ליה לאו בר חטאת הוא: **אין אחר מכפר כפרתו.** שאם מעל בשוגג ולא ידע ועבר עליו יום הכיפורי' ואחר כך נודע לו מביא אשם מעילות וכן כולן: **מנהני מילי.** דאשמות ודאין לא מכפר יום הכיפורים עלייהו: **מה פשעים דלאו בני קרבן.** דפשעים היינו מרדין שמורד ברבו וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי (מלכים ב ג): **אף** יח]**חטאים דלאו בני קרבן.** כגון נבלה מכפר עלייהו יום הכפורים אבל חטאים דבני קרבן כגון חטאות ואשמות ודאין לא מכפר. וטעמא דמכפר אתלויין מפרש לקמן: **דלא בא לכפר על עבירות מצוה ידועה.** כדאמר בפרק קמא דשבועות (דף ג.) על טומאה שיש בה ידיעה בתחלה כשנטמא ידע ואין בה ידיעה בסוף כשנכנס לא ידע שהוא טמא וכשיצא לא נודע לו שנכנס בטומאה שיביא קרבן שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד יט]שיודע שנכנס למקדש טמא ויביא בעולה ויורד אבל נודע לו שחטא ונכנס למקדש בטומאה אינו מכפר הילכך לא מכפר החטאים דבני קרבן משום דזוטרא כפרתיה אבל שעיר המשתלח דנפישא כפרה דיליה דמכפר על עבירה שנודע לו שחטא כדאמרינן בפרק קמא דשבועות (שם:) על כל עבירות שבתורה הזדונות והשגגות הודע ולא הודע כו' אימא דעל חטאים דבני קרבן נמי מכפר: **והתודה עליו.** בשעיר המשתלח: **ומעטיה קרא בשעיר המשתלח.** לאשמועי' דאף על גב דנפישא כפרתו אפילו הכי אבני קרבן לא מכפר: **על הזדון כשגגה.** בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (לעיל דף ט.): **איתמר נמי.** כאביי: **מן רישא דקרא.** כלומר מדרישיה דקרא לגופיה כ]וסיפיה מייתר להך דרשא: **עונה בה.** והא מזיד הוא דכתיב ברישיה דקרא כי דבר ה' בזה וגו': **לאקשויי** כא]**חטאת** (ה) **כו'.** והשתא ליכא למיפרך דרב דימי דאם כן לדבני קרבן קאתי לא לכתוב קרא פשעיהם דהא כתיב עונות ולכתוב חטאתם דמשמע בני קרבן כב]דסתם חטאת בני קרבן אלא מדכתיב פשעיהם מופנה לדרוש דברוב פשעיהם קמיירי: **שאין מכיר בו.** שלא נודע לו שחטא: **קמייתא נמי.** דחייבי חטאות ואשמות ודאין כו' דחייבין להביא אחר יום הכיפורים ליכא

אשם תלוי בא על הנבלה. פירש בקונטרס על ספק איסור לאו. מ"ט דאמרו כג]לו אשר לא תעשינה בשגגה כד]ואשם. נראה דלא קאמר שיהא חובה להביאו כה](לרבנן) [לדאמרו לו] על עבירת לאו דהא כתיב ולא ידע אטו על אכילת ספק נבלה כו]לייתי ולא על ודאי אכילת נבילה אלא נראה דלא ידע ליה דקרא לענין חובה ולענין דבר שאם יודע לו יביא על שגגתו חטאת ואית להו ג"ש דמצות מצות אבל אהני ליה לא תעשינה דאף על כז]העבירות לאו יכול להביאו ורבנן דדרשי גזירה שוה דמצות לאפוקי לאו דלא מייתי עליה כלל:

צריך עיון שלא מצאתי תוספות יותר

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ח מהלכות שגגות הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
2. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
3. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז כא
4. כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָהּ: במדבר טו לא
5. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ויקרא טז ל

רבינו גרשום

אשם תלוי נמי **בא על הנבלה.** אם אכל ספק נבלה אע"ג דאין בה אלא איסור לאו בעלמא: **והאנן תנן אין מביא** כו'. ולא מיתוקמא כרבנן **ואי כר' אליעזר** קאמרת הא ר' אליעזר סבר דאפילו **בנדבה נמי אתי** כ"ש אנבילה: **א"ל** רבי חנינא **מ"ט לא מתנית.** מ"ט לא למדת קמיה **מר** קמיה דרבה והיית יודע כמו אני דזימנין סגיאין תניתה קמיה אשם תלוי בא על הנבילה **ואמר לי הא מני ר' אליעזר היא דאמרו לו** לבבא בן בוטא המתן **עד שתכנס לבית הספק** כלומר דאפילו בספק כל דהוא דאפילו אאיסור לאו כגון נבילה מביא אשם תלוי: **מ"ט דאמרו לו.** דלא הניחו לו להביא עד שיכנס לספק **אמר קרא** גבי אשם תלוי **אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם: ילפינן מצות מצות מחטאת חלב.** כתיב באשם תלוי מצות וכתיב בחטאת חלב מצות וכתיב בה ונודעה החטאת אשר חטאו עליה וכתיב בעריות לצרור לגלות ערותה עליה בחייה מאי האי עליה **דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת** אף כאן נמי: **ואשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה.** אלא לכשיודע לו מביא חטאת **ודלא כר' אליעזר** דאמרו לו דהא **אמר אשם תלוי בא על הנבלה** ובנבלה מכפר הוא כפרה גמורה דהא לכשנודע לו אין מביא כלום דאין חייבין עליה לא חטאת ולא אשם ודאי: **רבינא אמר הכי קאמר חמש אשמות אין אחר מכפר כפרתן** כלומר יוה"כ אין מכפר כפרתן **דלכי מתיידע ליה** אחר יוה"כ שחייב אשם ודאי בעי **מייתי** אשם ודאי. **אשם תלוי** מי שמחוייב אשם תלוי יוה"כ מכפר כפרתו **דלכי מתיידע ליה** לאחר יוה"כ דהוה מחוייב אשם תלוי **לא מייתי** כדתנן כו': **מה פשעים דלאו בני קרבן נינהו.** דפשעים אלו המרדין וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי **אף חטאת דלאו בני קרבן** נינהו כגון עשה ולא תעשה שאין בהן חיוב כרת **אבל חטאין דבני קרבן** נינהו **לא מכפר** יום הכפורים: **דלא מכפר.** שעיר הנעשה בפנים **על עבירת מצות ידועה** כגון טומאת מקדש וקדשיו שצריכין ידיעה בתחלה ובסוף והעלם בינתיים אלא מכפר על שיש בהן ידיעה בתחלה ולא בסוף כדאמר במסכת שבועות: **אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצוה ידועה אימא לך** כו'. אלא **מהכא והתודה עליו** דהא כתיב בשעיר המשתלח ומעטיה קרא כלומר דהקיש חטאים לפשעים **למימרא דעל חטאים דבני קרבן לא מכפר** יום הכיפורים: **ממאי דהאי פשעים.** דהנך זדונות **דלאו בני** קרבן נינהו **דילמא הנך דבני קרבן** נינהו **כדתנן ארבעה** כו' ואהני מכפר אף לכל חטאתם נמי דבני קרבן נינהו מכפר: **איתמר נמי כי אתא** רבין. דאביי גופיה מודי ליה דקשיא ליה האי: **וא"ל רבין.** האי ואת כל פשעיהם **ברוב פשעים** קא מיירי **דלאו בני קרבן** נינהו ולא בהני ד': **א"ל** אביי **מידי רוב כתיב.** פשעיהם סתם כתיב ומשמע נמי הני ד': **אלא אמר אביי מן רישיה דקרא** כו'. ומייתר האי ואת כל פשעיהם לאקושי ואין משיבין על ההקש: **קדמייתא נמי** חייבי חטאות ואשמות ודאין דחייבין להביא אחר יוה"כ:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כב:], ב) שבועות ז:, ג) [לעיל ט. ע"ש], ד) [יומא לו:],

שינויי נוסחאות

א] אומרים אין מביאין. (ש"מ): **ב]** אומרים לו המתן. (ש"מ): **ג]** נ"א רבה. (ש"מ): **ד]** אמר רבה. (ש"מ): **ה]** להלן דבר שזדונו. (ש"מ): **ו]** תיבות, כפרה גמורה, נמחק. (ש"מ): **ז]** מתידע ליה לא. (ש"מ): **ח]** חטאים דבני קרבן. (ש"מ), בדפו"ר: אף חטאות כו' אבל חטאות כו'. וכ"ה בש"מ כ"י, והגירסא שלפנינו היא ע"פ בה"ז: **ט]** וכ"ה בש"מ: **י]** חטאות. (ש"מ): **יא]** פשעים דלאו בני. (ש"מ): **יב]** אמר ר' אסי. (ש"מ): **יג]** חטאתם למה לי לאקשויי חטאות לפשעים [תיבת כל נמחק]. (ש"מ): **יד]** אלעזר א"ר אושעיא אמר. (ש"מ): **טו]** בה"ז מ"ז: **טז]** לא. ס"א לא איכא למפסטיה. (ש"מ): **יז]** מ"ט דאמרו לו דאמרי אשם תלוי. (ש"מ): **יח]** אף חטאות. (ש"מ): **יט]** שיודע לו שנכנס. (ש"מ): **כ]** לגופיה סופיה מייתר. (ש"מ): **כא]** לאקשויי חטאים כו'. (ש"מ): **כב]** בס"א ודפו"ר: דסתם חטא בעי קרבן: **כג]** לו אמר קרא אשר. (ש"מ): **כד]** ואשם דאפילו ליכא שגגה אלא במידי דלאו דהיינו שלא תעשינה חייב נראה. (ש"מ): **כה]** תיבת לרבנן נמחק. (ש"מ): **כו]** ספק נבילה יביא ולא. (ש"מ), "לייתי" היא גירסת בה"ז: **כז]** על עבירות לאו. (ש"מ ובה"ז):

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואי ר' אליעזר בנדבה. נ"ב ולמה לי על נבלה: **(ב)** שם אבל חטאות דבני קרבן נינהו לא מכפר: **(ג)** שם אמר ליה אביי אנא נמי: **(ד)** רש"י ד"ה לא מתנית וכו' משנה על בורייתא הס"ד: **(ה)** ד"ה לאקשויי חטאת לפשעים כו' והשתא:

שיטה מקובצת

מנא הני מילי. גליון. פי' דאין יוה"כ מכפר אחייבי חטאות ואשמות ודאין וכן לקמן אמר אימא כי מתיידע לאחר יוה"כ לא לייתי חטאת, וקשה לישני אמר קרא לכל חטאתם דמשמע דאתי לכלל חטאת אחר [יום] כפורים דהכי משני בפ"ק דשבועות (דף ח:) כי פריך וניכפר כפרה גמורה, ונראה למהר"ם דהתם גבי שעיר פנימי שאין מכפר רק אקודש ואמקדש שייך לשנויי הכי, אבל שעיר המשתלח דמכפר על כל עבירות אף [אנבלה] שאין בה קרבן לא שייך למימר גביה דאתי לכלל חטאת כלומר דמחייב עדיין להביא קרבן דזה אינו דהא מכפר על עבירה שאין בה קרבן, ושמא שאני התם דכתיב וכפר על הקדש לכל חטאתם כלומר אין מכפר עד שיביא חטאת, אבל האי לכל חטאתם כתיב בתר קרא דהתודה. גליון מהר"י ז"ל. ועיין בתוס' שבועות (דף ח ע"ב ד"ה ונכפר): **אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצות ידועה.** גליון. לא מצינן למימר דר"ל מידי דבר חטאת לפי דעל זה אנו דנין לומר דאין מכפר אלא מידי [דלאו] בר קרבן, ולא מצינן למימר אם חטא במזיד [ס"א דעל מצוה ידועה דשעיר הנעשה בפנים אינו מכפר עליו הא ליתא דהא אמרינן בפ"ק דשבועות דשעיר הנעשה בפנים מכפר על [זדון] טומאת מקדש וקדשיו אלא צריך לפרש דאינו מכפר על מצוה ידועה שאינה של טומאת [מקדש וקדשיו] כו'] דליתא דשעיר פנימי מכפר על זדון טומאת מקדש וקדשיו, אלא ר"ל שעיר פנימי שאין מכפר על שאר עבירות שאינם של טומאת מקדש וקדשיו אבל שעיר המשתלח מכפר נמי על שאר עבירות וה"ה דמצינן למימר זה מרובה כפרתו וזה אין מרובה כפרתו. תוס' הר"י ז"ל: **דילמא הני דבני קרבן.** וכ"ת א"כ לשתוק קרא מיניה [מפשעיהם] לפי דעכשיו אין יורד התלמוד למדרש הך קרא דאורחיה דקרא למכתב כל העיוות (פי' כל העונות) שמכפר וצריך לומר בפ"ק דשבועות גבי שעיר פנימי דדריש לקרא לא פריך הכי לפי דהתם בשעיר הפנימי שאין מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו דאין בהם קרבן במזיד אבל הכא בשעיר המשתלח שמכפר על כל העבירות פריך שפיר. תוס' הר"י ז"ל:

למפשטיה לא מדרב דימי ולא מדאביי אלא א] מהא [א] חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא דיוה"כ מכפר אבל ב] דידע בה לא מכפר ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי מלקיות שעבר עליהן יה"כ ג] חייב פשיטא מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא לא קמ"ל והא אנן תנן [א] הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נזי"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא [ב] אמר רב הושעיא [1] לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איכא למימר ד] יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר ה] [עליו] יוה"כ לא מייתי דהא ו] עבר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא [ג] אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' ז] יוחנן על ז' דברים נגעים באים (סימן גג"ג ששל"ץ) מצורע ח] כי מייתי לאו לכפרה מייתי [ד] אלא לאישתרויי באכילת קדשים הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יוה"כ לא ט] מייתי קרבן דהא כפר יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל י] חטאת ולא לכל טומאה ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר [ה] נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה מייתי (א) יא] (לאשתרויי באכילת קדשים הוא) [אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא] אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עלה יוה"כ דחטא שאינו מכיר בו אלא המקום יב] אמר רבי הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם (ב) יג] (אמר אביי) בועל מכיר בו רבא אמר סוטה כי מתייא יד] לברר עון קא אתיא אלא מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ וכו' אמר אביי הורג מכיר רבא אמר אמר קרא [2] ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה וגו' רב פפא אמר אמר קרא [3] כפר לעמך ישראל וגו' [ו] ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים טו] השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ נמי לא טז] מייתי חטאת אמר ר' זעירא לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי יז] חטאת וגבי נשיא וגבי צבור יח] צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך מה ליחיד [ב] שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה יט] נכתוב גבי צבור [ונייתי] יחיד ונשיא מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן [ג] אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה מחדא ידיעה לא אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותיתי מידיעה דיחיד ונשיא איכא למיפרך מה ליחיד ונשיא שכן יש כ] בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה לא נכתוב גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור כא] מאי פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול [ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו'] כב] יחיד יוכיח (ג) (דאינו בשמיעת הקול) ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא מחייב למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת כג] אביי אמר אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא מיחיד וצבור לא אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות תאמר

למיפשט לא מדרב דימי ולא מדאביי דשינויא דחיקא הוא דאכתי איכא למיפרך כדמעיקרא: **אבל.** כד] אי ידעי ביה כגון אשם ודאי שפיר נודע לו: **ממונא.** דמיחייב לגבוה וכיון דאפשר לשלם לא פטר ליה יום הכיפורים דבתשלומי ממון לא שייכא כפרה: **אתרו ביה.** דאיכא מלקות לא פטר ליה יום הכיפורים: **אלא מעתה.** כיון דבחטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר: **ספק יולדת שעבר עליה יום הכיפורים לא תייתי.** חטאת העוף על הספק אלמה תנן במתניתין דמייתא: **יולדת חוטאת היא.** במסכת נדה בפרק המפלת (דף לא:) בשעה שהיא כורעת לילד נשבעת שלא תזקק לבעלה: **ולא לכפרה מייתא.** דהא מיכפרה (ד) בשעת לידה: **נמי תנינא.** דהיינו טעמא דמתייא לאחר יוה"כ משום דלאו לכפרה אתי: **ספק מצורע.** מפרש במסכת נזיר בפרק שני נזירים (דף ס.) דמייתי קרבן וכן נזיר שנטמא בספק. ספק מצורע כגון ספק כה] קדם שער לבן לבהרת וטהור ספק בהרת ללבן וטמא: **על ז' דברים.** בערכין בפרק יש בערכין (דף טז.): **גג"ג ששל"ץ.** סימן שמותם: (ה) **לא לכפרה.** דמנגעו איכפר ליה מלצער הנגע נתכפר חטאו: **ספק נזיר.** נזיר ספק נטמא ספק לא נטמא דאילו ספק נזיר טהור כגון דאמר הריני נזיר אם תלד אשתי בן ולא נודע לו אם בן אם בת מלי אתויי ואתנויי שאם לא היה נזיר עכשיו יהא נזיר כו] לבסוף ולסוף ל' יביא קרבנו כדתנן בפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (נזיר יג.) ר' שמעון אומר כז] אמר אם היה בן קיימא הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה: **לא נייתי.** חטאת העוף הבא על הספק דאמרינן במסכת נזיר בפרק שני נזירים ז) דמייתי: **נזיר חוטא הוא.** שציער עצמו מן היין במסכת תענית בפ' קמא (דף יא.): **לאו לכפרה מייתי.** דהא איכפר ליה שנתנוול בגידול שער: **ספק סוטה.** היינו סוטה סתם דספק הוא אם נטמאת אם לא נטמאת: **לא תייתי.** מנחת קנאות:

לברר עון. להודיע אם נטמאת: **ולארץ לא יכופר.** אין לך שום כפרה אלא זו עגלה ערופה על הספק והריגת ההורג על הודאי: **על יוצאי מצרים.** דכתיב אשר פדית י) והרי כמה יו"כ עברו עליהן ועדיין הן צריכין לכפרה זו אם נמצא חלל ביניהם: כח] **כדכתיב קרא.** או הודע גבי יחיד ונשיא וצבור דלא צריכי כולהו איכא למדרש מחד מהנך או הודע דלא צריך כל אימת דמתיידע ליה ואפילו לאחר יוה"כ: וקא פריך הש"ס **הני מצריך צריכי דאי כתיב גבי יחיד הוה אמינא.** יחיד בעי ידיעה ודאית שכן קל הוא שכל קרבנו נקבה אבל נשיא דמייתי שעיר זכר בשאר עבירות כט] צבור כל קרבנו זכר אימא החמירו ובספק נמי לייתי חטאת: **מה לנשיא שכן קל שאינו בשמיעת הקול.** דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו ט): **נשיא יש בקרבנו נקבה.** בעבודה זרה דכתיב בעבודה זרה י) ואם נפש אחת תחטא בשגגה יחיד ונשיא ומשיח במשמע והקריבה עז בת שנתה לחטאת: צבור אין חייבין פר העלם דבר אלא על העלם דבר שהורו להם ב"ד שחלב מותר עם שגגת מעשה שאכלו צבור חלב על פיהן: **לא לכתוב ידיעה ביחיד ותיתי מנשיא וצבור.** הא ליכא למימר דליכא למימר ל] למידין וחזור הדין כשאר דוכתי דכי אמרינן מה לנשיא שכן אינו בשמיעת הקול ליכא למימר צבור יוכיחו דהא נשיא וצבור אינן בשמיעת הקול: **לא לכתוב גבי ציבור וליתי מיחיד ומנשיא.** דהכא ודאי נמי לא] אין למידין מצד השוה דכי אמרינן מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה ליכא למימר יחיד יוכיח דהא שניהן יש בקרבנן נקבה: הכי גרסינן **דמאי פרכת דאי משום דיחיד כל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה ואי משום דאינו בשגגת מעשה יחיד יוכיח דישנו נמי בשגגת מעשה: מה להנך שכן אין עשויין להשתנות.** ואף על גב דהך פירכא לאו קולא וחומרא היא הא אמרינן בכל הבשר (חולין קטו:) על מה הצד פרכינן לב] כל דהו:

מסורת הש"ס

א) שבועות ג: [לעיל יח:], ב) [שבועות ח.], ג) [שבועות ח. ערכין טז. סוטה טו.], ד) ע"ב, ה) תענית יא. [וש"נ], ו) [הוריות ו.], ז) [דף ס.], ח) [נדרים לא.], ט) [סנהדרין יח.], י) [במדבר טו],

שינויי נוסחאות

א] אלא מקרא [ונ"ב ס"א מהא]. (ש"מ), ובס"מ כ"י, אלא מהדא: ב] אבל איכא דידע. (ש"מ): ג] יה"כ חייבין פשיטא כו'. (ש"מ): ד] יולדת. ס"א מצערה איכפר לה כי קא מתייא קרבן. (ש"מ): ה] שעבר עליו יום הכפורים לא לייתי דהא עבר עליו יום הכפורים. (ש"מ): ו] צ"ל כפר. (גליון): ז] צ"ל ר' יונתן. (גליון, וכ"ה בדפ"ר): ח] מצורע מנגעיה איכפר ליה וכו'. (ש"מ): ט] לא לייתי קרבן. (ש"מ): י] חטאתם ולא לכל טומאתם. (ש"מ): יא] המוסגר בחצאי ריבוע הוא גירסת בה"ז ע"פ התוס' בשבועות (ח.), וכ"ה בש"מ ע"פ התוס' בסוטה (טו.): יב] בספר ב"ש מוחק כאן האי מימרא של ר' הושעיא וכל"ל אלא המקום אמר אביי כו'. ועי' בה"ז שרוצה לקיים הגירסא. (גליון וכ"ה בש"מ כ"י), ובש"מ הנדפס: המקום הוא אמר אביי: יג] צ"ל אביי אמר. (גליון), הגהה זו היא ע"פ הגירסא הישנה ולא ע"פ גי' הש"מ באות הקודם: יד] מתייא קרבן לברר. (ש"מ): טו] מדכתיב אשר פדית השתא וכו' כן איתא בהוריות ו. (גליון): טז] לא נייתי חטאת. (ש"מ): יז] יחיד וגבי נשיא. (ש"מ): יח] צבור הני מצרך צריכי. (ש"מ): יט] נקבה תאמר בצבור שאין בקרבנן נקבה נכתוב גבי צבור ונייתו. (ש"מ): כ] יש בקרבנן נקבה כו' שאין בקרבנן נקבה. (ש"מ): כא] וצבור דמאי פרכת. (ש"מ): כב] צבור יוכיח דאינו בשמיעת הקול ואי משום דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ועד. ס"א צבור יוכיח דאינו בשמיעת הקול ואי משום דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דיש בקרבנו נקבה למה לי דכתיב כו'. (ש"מ): כג] אמר אביי. (ש"מ): כד] בס"י איכא דידעי, בדפו"ר איכא דידע, ובש"מ כ"י: היכא דידע: כה] ספק קדם בהרת לשיער לבן וטמא. (ש"מ): כו] נדבה. רש"ש: כז] אומר יאמר אם. (ש"מ): כח] דכתיב קרא. (ש"מ): כט] עבירות וצבור כל. (ש"מ): ל] תיבת למידין נמחק. (ש"מ): לא] נמי ליכא למידין. (ש"מ), בדפ"ר "נמי למידין", ולפניו נתקן "אין": לב] פרכינן פירכא כל דהו. (ש"מ):

הגהות הב"ח

(א) גמ' נזיר כי וכו' לאו לכפרה מייתי אלא לאשתרויי: (ב) שם אמר אביי. נ"ב אביי ורבא מתרצי קושיא הנ"ל: (ג) שם יחיד יוכיח דישנו בשמיעת הקול ואי משום דאין: (ד) רש"י ד"ה ולא לכפרה וכו' מיכפרה בצער לידה: (ה) ד"ה גג"ג וכו' שמותם הס"ד ואח"כ מ"ה אלא לאשתרויי דמנגעו:

שיטה מקובצת

מינה חטא שאין מכיר כו' אבל הכא דידע ביה לא מכפר. עיין בהשמטות: **לא תייתי.** תימה דבפ"ק דשבועות (דף ח.) גבי שעיר הפנימי מתרץ בע"א בשלמא הכא לא מצי לשנויי כדהתם אבל התם למה אינו משני כהכא: **לאו לכפרה מייתי.** ס"א אלא למיחל עליה נזירות דטהרה הוא מייתי, בתוס' סוטה (דף טו) גירסא [כמון (אחרת)] [ס"א]: **מה ליחיד שכן כל קרבנו נקבה.** גליון. פ"ה משום דקל הוא בעי ידיעה ודאית אבל נשיא וצבור דחמירי דמייתי זכר אימא אספק נמי לייתי חטאת, וקשה דאי בספק מייתי חטאת אשם תלוי היכי משכחת לה. [ס"א וי"ל דהו"א היכא דאכל ספק חלב וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו על אחת מהן ומייתי חטאת דנתכפר על שניהם וכי הדר ונודע לו על השניה לא מייתי חטאת דכבר נתכפר בראשונה להכי אתי או הודע אליו דלא.] ונראה דודאי על הספק לא מייתי חטאת [אלא אשם תלוי] אף כי לא כתיב או הודע, ומיהו ס"ד דמכפר בלא ידיעה כגון אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד והודע לאחד הו"א דשניהם נתכפרו כאילו ידע שניהם לפי דכיון דכפרתם חמורה שאינה נקבה מכפרת יותר מכפרה דיחיד, א"נ איצטריך לענין הא דאמר לעיל (פ' אמרו לו אכלת חלב דף יא:) או הודע ולא שיודיעוהו אחרים דפטור כי מכחישן והוה אמינא בהא כיון דלא כתיב או הודע דחייב. הר"י ז"ל גליון: **מה לנשיא שכן אין בשמיעת קול.** גליון. הילכך לא מייתי חטאת אלא בידיעת ודאי, אבל יחיד מייתי אפילו בידיעת ספק, וקשה א"כ אשם תלוי היכי משכחת לה, וצריך לומר דהך סוגיא סברא יש אם למקרא וחטאת מייתי בספק ידיעה חתיכה אחת. הרא"ש ז"ל:

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ט:

כב ב מיי' פט"ו שם הלכה א [ופ"א מהל' מעשה הקרבנות הל' טו]:

כג ג מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם:
ויקרא טז טז

2. וְלֹא תַחֲנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ:
במדבר לה לג

3. כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם:
דברים כא ח

מוסף רש"י

הודע ולא הודע. בפ"ק דשבועות (יב:) מפרש בגמרא בין שנודע לו ספקו בין שלא נודע לו ספקו קודם יום הכיפורים יוה"כ מכפר (לעיל יח:). **ולא לכל טומאתם.** וקרבן יולדת אינו בא לכפרה אלא לטהרה מטומאתה לאכול בקדשים (שבועות ח.). **לאישתרויי באכילת קדשים.** שיש טומאות שהצריך הכתוב כפרה לטהרתן זו וזה יולדת ומצורע ונזיר שנטמא (סוטה טו.). **על ז' דברים נגעים באים.** אלמא על חטאת אתי קרבן דיליה (שבועות שם). **ספק נזיר כו' לכל חטאת ולא לכל טומאה.** וכי מייתי נזיר קרבן למיחל עליה נזירות טהרה מייתי, כדכתיב (במדבר ו) והזיר לה' את ימי נזרו והימים הראשונים יפלו, ונזירות הכתוב הוא דלא חיילא נזירות עד דמייתי קרבן (שבועות שם).

רבינו גרשום

ליכא למפשטיה לא מדרב דימי. משום קשיא דאביי **ולא מדאביי** דשינויי דחיקי הוו **אלא מהאי** קרא נמי לפני ה' תטהרו **חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר** ומינה **אבל** היכא דאיכא **דידע ביה לא מכפר: סד"א התם** חייבי חטאות ואשמות **ממונא** דהקדש **הוא** ולא מכפר **אבל הכא** חייבי מלקיות **דגופא הוא** ולא ממון **אימא לא** ליחייב אחר יוה"כ **קמ"ל** דחייב: **והאנן תנן.** הזדונות והשגגות **הודע ולא הודע עשה ולא תעשה** יוה"כ מכפר ואע"ג דלא תעשה חייב מלקות הוא ויוה"כ מכפר: **לא קשיא הא דאתרו ביה** הוי בר מלקות ולא מכפר עליה יוה"כ **הא דלא אתרו ביה** לא הוי בר מלקות ומכפר עליה יוה"כ: **אלא מעתה** כיון דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר **ספק יולדת** שהפילה (או) **שעבר עליה יוה"כ** שספק או רוח א) **לא תיתי** שוב: **אמר רבי הושעיא לכל חטאתיכם** כלומר מכל חטאתיכם כתיב דההוא קרבן דבא על ספק חטא מכפר **ולא לכל טומאותיכם** כקרבן דספק יולדת דעל ספק טומאה אתי לא מכפר: **ולרשב"י דאמר יולדת** נמי **חוטאת היא.** שנשבעת שאינה נזקקת שוב [לבעלה] ואההוא חטא מייתי קרבן **מאי איכא למימר** ליכפר עלה יוה"כ: לא **יולדת כי** מייתי **קרבן לאישתרויי** נפשה **באכילת קדשים הוא ולא לכפרה** על חטא אלא הנהו ימי טומאה וימי טהרה דמשמרת מכפר על ההוא חטא דרשב"י: **חייבת להביא אחר יוה"כ מפני** שקרבנה **מכשרתה לאכול** בקדשים ולאו על חטא קא מייתי ליה הילכך לא מכפר עליה יוה"כ: **אלא מעתה מצורע ספק** כגון מוחלט בספק שכשהחליטו כהן לא ידע אי נגע גמור הוה: **והאמר ר' שמואל בר נחמני** על ז' דברים של חטא נגעים באין. כלומר דקרבן נמי מייתי על ההוא חטא: לא **מצורע כי קא מייתי** קרבן **לאו לכפרה** על חטא מייתי ליה **אלא לאישתרויי באכילת** קדשים ונגעיה הוא על חטאיה: **אלא מעתה ספק נזיר.** כגון נזיר שספק ניטמא למת: **ולר' אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא.** שציער עצמו מן היין כלומר דעל חטא נמי מייתי קרבן **מאי איכא למימר:** לא **נזיר כי קא מייתי** קרבן **לאו לכפרה מייתי** דניוולו גילוח שערו מכפר על חטאו וקרבן מייתי למישרייה בקדשים: **ספק סוטה** שאין לה שום עד שנסתרה: **אמר אביי.** משום הכי לא מכפר דבועל מכיר שחטא עמה, וסוטה מכרת לא קאמר משום דאיהי הויא חתיכה דאיסורא, איכא למימר אידי ואידי מכירין וחדא מינייהו נקט והילכך לא מכפר: **רבא אמר** משום הכי לא מכפר עלה יוה"כ דסוטה **כי מתיא** קרבן לאו לכפרה קא מתיא ליה אלא **לברר** עליה **עון** שאם נטמאת שיבדקוה המים: **אלא מעתה עגלה ערופה.** שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ **ועבר עליה יוה"כ** לא נייתי כלל. **אמר אביי** להכי לא מכפר ההורג **מכיר** שהוא יודע שהרג: **רבא אמר.** משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעגלה לא מכפרא על הורג **דאמר קרא ולארץ לא יכופר כי אם** בדם שופכו: **רב פפא אמר.** מהכא מצית יליף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב **כפר לעמך ישראל** אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר **ראויה זו כפרה** של עגלה **שתכפר על יוצאי מצרים** על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל ממצרים ומדקאמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו בינתים לא כיפר במקום עגלה: **השתא דאמרת** כו'. **אימא כי מיתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת** דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא **לא מצית אמרת** מדרבי רחמנא **ידיעה גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור** ש"מ להכי כתיב אכל חד וחד דלכי מיתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית יליף דכולהו **צריכי דאי כתב קרא** ידיעה **גבי יחיד** בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי **דאיכא למיפרך מה ליחיד** אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי **שכל קרבנו נקבה** מה שאין כן בנשיא ובצבור דמייתו זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד: ואי אמרת **לכתוב** ידיעה **גבי נשיא** וליגמרו יחיד וצבור מנשיא **יחיד מנשיא לא אתי: דאיכא למיפרך מה לנשיא.** אמאי איצטריך למיכתב ביה ידיעה הואיל ויש בו קולא **שאינו בשמיעת הקול** שהמלך לא דן ולא מעיד ולא מעידין לו **תאמר ביחיד שישנו בשמיעת הקול** להכי לא מצי יליף מנשיא ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה דיחיד **וציבור** נמי לא מצי ילפי **מנשיא** משום דאית ביה קולא בנשיא **שכן יש בקרבנו נקבה** [בע"ז] דסמיך ליה ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה וי"ו מוסיף על ענין ראשון אנשיא אבל בצבור לית בהו הא קולא הילכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב להו ידיעה. **נכתוב גבי צבור** ידיעה ולא ביחיד ונשיא וניגמרו מיניה: **איכא למיפרך מה לצבור.** אמאי כתיב בהו ידיעה הואיל ואית בהו קולא כל כך **דאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה.** היינו בהוראת ב"ד ובשגגת מעשה כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל היינו ב"ד אבל נשיא ויחיד חייבין בשגגת מעשה ע"פ עצמן הלכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב בהו ידיעה ואכתי מיצרך צריכין הני ג' ידיעות ולא מייתרא חדא. אכתי מייתרא **ומחדא ידיעה לא אתו** כדאמרן **אלא תיתי חדא ידיעה מתרתין. מה לנשיא וצבור** שכן יש בהן קולא **שאינו בשמיעת הקול** דנפש כי תחטא ושמעה קול אלה למעוטי ציבור ונשיא נמי לא דן ולא מעיד: **תאמר ביחיד** כו'. הילכך לא מצי יחיד יליף מינייהו ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה לחוד. **מה ליחיד ונשיא שכן יש בקרבנן נקבה** כדאמ' **תאמר בצבור.** הילכך לא מצי צבור יליף מינייהו ואיצטריך ליה ידיעה לחוד: **לא נכתוב** ידיעה **גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור דמאי פרכת.** דהכא ליכא למימר מה ליחיד וצבור ג) דלית בהון קולא דשוו תרוייהו אהדדי אלא מאי פרכת פירכא כל דהו כדאמרינן בפ' כל הבשר (קטז.) אלא אמר ר"ל חדא מחדא קולא וחומרא פרכינן כל דהוא לא פרכינן חדא מתרתי פרכינן אפילו כל דהוא והכא נמי מאי פרכת כל דהוא אי אמרת דמשום הכי לא מצי יליף מינייהו ואצטריך ליה ידיעה לחודיה **דאינו בשמיעת הקול** ואית ליה האי קולא: **צבור יוכיח** ג). דאית להו נמי האי קולא **דאינן בשמיעת הקול** ולילף מצבור **ואי** פרכת דמשום הכי לא מצי יליף מצבור **משום** דקיל מינייהו **דיש בקרבנו נקבה** ואי אמרת מה ליחיד שכן ישנו בשמיעת קול מה שאין כן בנשיא צבור יוכיחו **יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה** וחזר הדין הצד השוה שבהן ביחיד וצבור שיש בהן ידיעה אף נשיא נמי צריך ידיעה **ולמה ליה דכתיב ידיעה בנשיא אם אינו ענין לגופיה** כו':

א) אולי מקום תיבות אלו לפני התיבות "שעבר עליה יוה"כ". והמגיה בווילנא כ' : "צ"ל ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כגון ספק וולד הפילה וספק רוח הפילה לא תיתי שוב". ב) נראה דצ"ל מה ליחיד וליבור דקיל דהא לית בהו קולא וכו' [המגיה בווילנא] ג) עיין בגירסת השטמ"ק כאן.

בנשיא שעשוי להשתנות אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות ילפי מהדדי כיון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור אם אינו ענין לגופיהן דהא גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים א]הוא דמייתי חטאת אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום דיוה"כ לאו על הדין חטא קא אתי אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיכפר דכי מתיידע ב]לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת אמר רבא אמר קרא 1או הודע אליו מכל מקום השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עון מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא על הספק [וכו']: אמר רב ג]וכיפר אי הכי אמאי תקבר לפי שאינה משתמרת אימת לא משתמרת אי מעיקרא חיה הויא אי לבסוף ד] קמנטר לה אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי תקבר מדרבנן וכי איתמר דרב (א) ה]א על האשה שהביאה חטאת העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין ו]שהביאה על לא הודע מביאה על הודע ז]אם משנמלקה נודע שילדה אמר רב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה ח]מותרת באכילה ר' יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת תני לוי כותיה דרב ט] חטאת העוף הבאה על הספק י]אם משנמלקה נודע י] שילדה ודאי מזה דמה ומוצה דמה וכפרה יא]מותרת באכילה תניא כוותיה דר' יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או תמכר לחברתה אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה נודע יב] שילדה אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה יג]מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה: **מתני'** בהמפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה גלקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו דאחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה: **גמ'** מאי מעילתו דקתני רישא והשני למעילתו אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי יד]איל מייתי ליה והכתיב 2ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו אלמא בהדי גזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה אלא (ב) מעילתו מאי דאיתהני מהקדש וישנו טו]משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו במאי אוקימתא למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני טז]למעילה ויביא עמה סלע וחומשה אלמא מעילתו איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו

נשיא עשוי להשתנות. דאי עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי: **מצות מצות ילפי מהדדי.** יחיד ונשיא וצבור דבכולהו כתיב מצות (ג) וילפי כולהו בהך גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת הילכך להא מילתא נמי לילפו מהדדי: **לאו על הדין חטא קאתי.** כלומר לא על הדין לחודיה קאתי: (ג) **אם משנמלקה נודע לה.** שלא ילדה: **שאינה משתמרת.** כיון דעל ספק בא ולא לאכילה הוה קיימא לא שמרוה יפה ונפסלה בהסח הדעת יז]שמא נטמאה: **אי מעיקרא.** קודם מליקה חיה הוות ובעלי חיין אינן מקבלין טומאה: **ובדין הוא דמותרת בהנאה.** דחולין גמורין היא ומשום חולין בעזרה נמי ליכא למימר דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל מליקה לא אבל רבנן גזרו לאסור בהנאה שמא יאמרו נהנין מחטאת העוף ספק: **וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן.** בפרק דם שחיטה (לעיל כב:) האשה שהביאה כו' ועלה קאי רב ואמר אם משנמלקה נודע לה כן שילדה ודאי מזה ומוצה כמשפט חטאת העוף כדכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה וגו'. הזאה שאוחז בראש העוף ומעלה ומוריד והדם ניתז. מיצוי שמקריב ומקיף בית מליקתו לקיר המזבח וסוחט: **אסורה באכילה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת: ואסורה** יח]**בהנאה.** כשאר חטאת העוף ספק שאסור באכילה שמא חולין היא ונבלה היא ובהנאה נמי אסורה דשמא קדש היא וקדש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת שהרי לכלבים לא יאכילנו: **שעל הספק כו'.** הילכך כמי שלא נודע דמי: **מתני' שתי סלעים.** זהו דין אשם דכתיב ד) בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם: **והשני ירעה.** לפי שנקח ממעות אשם לשם אשם: **לקח בהן שני אילים לחולין.** לאכילה ומעל במעות ויצאו לחולין ויש עליו לשלם אשם של עשרה זוז לקרן וחומש של אשם ראשון ואשם בשתי סלעים לאשם מעילות ה) יט]אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים ואחד מהן עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשם מעילות והשני היפה עשרה זוז יקרב למעילתו מפרש בגמ' יקרב בשביל אשם ראשון והרי נפטר מקרן וחומש. והשתא קרי למעילתו גזילו: **אחד לאשם ואחד לחולין.** כ]מעל בסלע כא]אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב כב]לשמו הראשון שהרי לשמו נלקח וממעות שהופרשו לו: **והשני.** שהוא חולין יקרב למעילתו לאשם מעילתו. והשתא קרי לאיל האשם של אשם מעילות מעילתו: **ויביא עמה סלע וחומשה.** קרן שמעל בו ויפלו לנדבה שהרי ממותר אשם הראשון בא: **יביא סלע וחומשו.** מביאו שמה שסיבת אשם בשתי סלעים שבא הקדש הוא: **גמ' אילימא איל אשם.** של אשם מעילות: **למימרא דחומש בהדי איל אשם מייתי ליה.** אם הביא אשם שהוא שוה (ג) על ב' סלעים כדי חומש הקרן נפטר מן החומש והכתיב כו': **ועוד מדקתני סיפא.** היכא דמעל בסלע והשני יקרב למעילתו דע"כ האי למעילתו איל לאשם מעילות הוא דהא קתני ויביא עמה סלע וחומש לקרן וחומש: **אלמא חומש בהדי קרן מייתי ליה.** והאי להדר ומקשי ממתני' (ד) דלא תימא קרא כג]איתעבי בדנהנה מקדשי בדק הבית או מהקדש עולה הילכך כד]חומשו כי מייתי ליה בהדי איל אשם לא נפיק דחומש כי קרן בעי מהוי אבל האי דקרן גופיה אשם הוא כי מייתי חומש בהדי אשם של מעילה שפיר דמי כה]. תא שמע מסיפא: **אלא מאי** כו]**למעילה דרישא גזילו.** הוא האשם הראשון דאיתהני האי מהקדש דידיה בשתי סלעים כז]שהפרישו לשמן ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה לאיל מעילות והוא לאשמו דקתני במתני' והיפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש כלומר יקריבנו לאשמו הראשון ויהיו תשלומין לקרן וחומש שמעל בהן והיינו כח]לאשמו דקתני מתני': **אימא סיפא כו'.** על כרחיך לאשמו דסיפא הוא אשם ראשון שהרי איל זה לשמו נלקח ולמעילתו הוא אשם מעילות ולא לתשלומי הקרן דהא קתני יביא סלע וחומשו לתשלומי קרן וחומש (ה): **רישא קרי גזילו למעילתו**

עין משפט
נר מצוה

כד א מיי' פ"ז מהל' פסה"מ הל' יא:
כה ב מיי' פ"ד שם הל' כה:
כו ג ד מיי' פ"ד מהל' מעילה הל' ו:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
2. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז

מוסף רש"י

האשה שהביאה חטאת העוף בספק. ספק ילדה מין פטור או מין חיוב, מביאה קינה, העולה מביאה ומתנה אם מין חיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה, אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת (לעיל כב:). **תעשה ודאי.** ויאכל לכהנים (שם).

רבינו גרשום

תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להידחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטריך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מייתר: **אלא אמר אביי מהכא.** מצית ילפת דכתיב בכולהו **מצות** ומצו **ילפי** מהדדי מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי **למה לי** למיהדר כו': **אימא** כו'. משום דיוה"כ **לאו על** הדין ספק **חטא** גרידא **קא אתי** לכפר **אבל אשם** תלוי דעל הדין ספק **חטא** גרידא **קא אתי אימא** לך **דמכפר** לגמרי דלכי מתיידע ליה בתר הכי לא איצטריך לאתויי חטאת: **אמר** קרא **או הודע אליו מכל מקום** מייתי חטאת. אע"ג דאייתי קודם לכן אשם תלוי. לומר **שאם מת** לאחר שהביא אשם תלוי קודם שנודע לו **מת בלא עון** דכיפר עליו אשם תלוי: **מתקיף לה רבא.** בלא אשם תלוי **מיתה ממרקת** עון **אלא** אפילו מחיים מכפר עליו להכי להגן עליו מן היסורין שאין יסורין באין עליו ביני ביני מאחר שהביא אשם תלוי ועד שיודע לו שיביא חטאתו: **אמר רב וכיפרה.** כלומר שאעפ"כ עלה לה בחובתה הואיל ונודע לה **אי הכי** כיון דכיפרה בו **אמאי תקבר** תיאכל לכהנים אלא משום הכי לא תאכל **לפי שאינה משתמרת** שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה ראויה לאכילה הסיחה דעתה ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת: **אימת** קאמ' דלא נשתמרה **אי מעיקרא** משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה הא חיה הוות ומחיים לית בה פסלות **ואי לבסוף** מאחר שנמלקה **הא מנטר** לה כהן דכהנים זריזין הן ואמאי אינה נאכלת: **אלא מתניתין בנודע לה שלא ילדה** מיירי ואסור לאכול משום נבלה וחולין הויא **ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי** תיקבר מדרבנן **וכי איתמר דרב** וכיפרה **אהדא איתמר האשה שהביאה** כו': **שממין שמביאין** על הספק **על לא הודע** חטאת העוף **מביאין על הודע.** הילכך כשנודע לה קודם שנמלקה תעשה ודאי ותיאכל לכהנים. **אם משנמלקה נודע לה שילדה אמר רב** אפילו הכי מזה דמה ומצה דמה. לשם ודאי דהיינו עיקר כפרה ומותר באכילה: **ר' יוחנן אמר אסורין באכילה** גזירה שמא יאמרו **חטאת העוף הבא על הספק.** שלא נודע לה כלל **נאכלת** ואית בה תרי איסורי כדאמרן: **או תימכר לחברתה.** אשה שודאי ילדה. **אם משנמלקה נודע לה שילדה מזה דמה ומיצה וכיפרה ואסורה באכילה** משום גזירה ומותר בהנאה אע"ג דאמרינן אין פדיון לעוף הכא כיון דלא קדשה לגמרי דחציה איתעבידא בספק וחציה בודאי הילכך לא קדשה כל כך ויש לה פדיון ומותר בהנאה אבל מיצה דמה נמי מספק **ואח"כ נודע** דכולה איתעביד בספק **אסורה באכילה ובהנאה** לפי **שעל ספק** הפריש תחילה וכבר נעשית כולה בספיקה וכיפרה **ספיקה והלכה לה** ונעשית מצותה לשם מה שהפרישה ואסורה בהנאה: **מתני' המפריש שני סלעים לאשמו.** כגון לאשם (מצורע) [מעילות] **ולקח בהן שני אילים כו': לקח בהן שני אילים לחולין.** שמעל שחילל במעות וקנה מהן שני אילים לשם חולין: **היפה ב' סלעים יקרב לאשמו.** לאשם מעילתו בשביל שמעל במעות של הקדש **והשני** איל השני שוה עשרה זוז דהיינו שני סלעים ושני חומשין ד[illegible] וחומש יקרב **למעילתו** לשום דמי אותו אשם שהיה מחוייב שמעל בדמיו. אבל קנה באותן שני סלעים בסלע **אחד** איל לצ[illegible] שהיה מחוייב ובסלע האחד מעל בו וקנה ממנו איל **אחד לחולין אם** היה אותו שקנה לשם **אשם** שוה **ב' סלעים יקרב לאשמו** [illegible] והשני איל השני אם הוא שוה נמי ב' סלעים יקרב **למעילתו** לאשם מעילתו **ויביא עמו** סלע וחומשה דהיינו קרן וחומש מבי[illegible] לגזבר. הכא בסיפא דלא מעל אלא בחצי הקדש ונשאר בהקדש כדי קניית אשם חובתו הילכך יביא השני לאשם מעילות וי[illegible] וחומשו מביתו אבל ברישא שמעל בכל ההקדש השוה ב' סלעים לאשם מעילות והשני למעילתו לקרן וחומש כדא[illegible] קס"ד והשני למעילתו דבאשם מעילות קאמר: **אילימא איל אשם** כלומר לשום אשם מעילתו: **למימרא** דחומש **בהדי איל** מעי[illegible] ליה. דהכא מובלע החומש עם דמי האיל: **והכתיב ואת אשר חטא מן הקדש** ישלם וחמישיתו יוסף עליו **אלמא** דחומש בהדי ג[illegible] קרן מייתי ליה והדר אשם מעילות דכתיב ואת אשמו יביא לה': **ועוד קתני סיפא** והשני של חולין יקרב **למעילתו** לשום אשם [illegible] **ויביא עמה** סלע וחומשה מביתו **אלמא** דחומש בהדי גזילו בהדי קרן מייתו ליה. וקשיא רישא לסיפא ולקרא **אלא מאי** והשני [illegible] דקתני רישא כלומר דהשני יביא במקום קרן וחומש כמה **דאיתהני מהקדש** דישנו **שני סלעים** שהפרישן לאשם ומעל בהן: [illegible] **שני אילים לחולין דיפה ב' סלעים מקריב ליה איל אשם.** מעילה ויפה עשרה זוז דהיינו קרן וחומש מייתי **למאי דאיתהני** מ[illegible]

מסורת הש"ס

א) [לעיל כב: ע"ש], ב) [ויקרא ד], ג) ד"ז שייך למתני' לעיל כה., ד) [ויקרא ה], ה) עי' בב"ח,

שינויי נוסחאות

א] תיבת הוא נמחק. (ש"מ כ"י): **ב]** מתידע ליה לבתר. (ש"מ): **ג]** רב וכיפרה. (ש"מ): **ד]** לבסוף הא קמנטר לה כהן. (ש"מ): **ה]** שממין שמביאה על. (ש"מ): **ו]** ס"א איבעיא להו משנמלקה מאי אמר. (ש"מ), תיבות "אם משנמלקה נודע שילדה" הם ע"פ בה"ז: **ז]** וכפרה ומותרת באכילה. (ש"מ): **ח]** דרב ותניא כותיה דרבי יוחנן תני לוי כותיה דרב חטאת. (ש"מ): **ט]** הספק אם עד שלא נמלקה נודע שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה. (ש"מ): **י]** נודע לה שילדה. (ש"מ): **יא]** ומותרת. (ש"מ): **יב]** נודע לה שילדה מזה דמה ומצה דמה וכיפרה ואסורה באכילה מיצה דמה ואח"כ נודע לה שילדה אסורה. (ש"מ): **יג]** באה מתחילה. (ש"מ): **יד]** נ"ל איל אשם. (הגהות ונוסחאות שנדפסו בסוף המסכת): **טו]** מהקדש וישנו בשני סלעים דאפרישנן לאשם. (ש"מ): **טז]** והשני למעילתו. (ש"מ): **יז]** הדעת דשמא נטמאת. (ש"מ): **יח]** ואסורה אפילו בהנאה. (ש"מ), מד' תוס' כת"י שנדפסו בהשמטות שטמ"ק (ד"ה תניא כותיה) משמע שגרס כרש"י ואסורה באכילה: **יט]** מעילות ולכך אם. (ש"מ): **כ]** לחולין והשתא מעל בסלע, הס"ד. (ש"מ): **כא]** תיבות אם היה הס תחילת דיבור. (ש"מ): **כב]** יקרב לאשמו הראשון שהרי לשמו נלקח ממעות שהופרשו. (ש"מ): **כג]** קרא משתעי. (ש"מ): **כד]** הילכך חומש כי. (ש"מ): **כה]** דמי ולכך אמר ת"ש מסיפא. (ש"מ): **כו]** מאי למעילתו דרישא. (ש"מ): **כז]** שהפרישן לשמו ולקח. (ש"מ): **כח]** והיינו למעילתו דקתני. (ש"מ וגליון):

הגהות הב"ח

(א) גמרא וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן האשה שהביאה וכו' תעשנה ודאי שממין שהיא מביאה על לא הודע: **(ב)** שם אלא מאי מעילתו דאיתהני מהקדש מב' סלעים כצ"ל ותיבת וישנו נמחק: **(ג)** רש"י ד"ה למימרא וכו' שוה יותר על ב': **(ד)** ד"ה אלמא חומש כו' ומקשי ממתניתין. נ"ב כלומר דהוה מיהודה ועוד לקרא: **(ה)** ד"ה אימא סיפא וכו' קרן וחומש וא"כ דרישא קרי כצ"ל והד"א:

שיטה מקובצת

בנשיא העשוי להשתנות. וקשה לי כי היכי דנשיא עשוי להשתנות אם יעבור מנשיאותו כן יחיד עשוי להשתנות אם ימנוהו נשיא, ויש לומר דפריך מיחיד ממזר ומכל הפסולין שאין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה. תוס' הרא"ש ז"ל: **אם אינו ענין לגופיהן.** נ"ב נראה דחד או הודע לגופיה וחד להודע אחר שהביא אשם תלוי דתרי מייתרי מכח מצות מצות. גליון מהר"י ז"ל: **אמר רב וכפרה אי הכי [אמאי תקבר].** נ"ב דס"ד נודע שילדה. גליון מהר"י ז"ל: **ר' יוחנן אמר אסורה באכילה.** נ"ב ודוקא נודע אחר אבל קודם מוכח בברייתא דמייתי מינה סייעתא לר' יוחנן דמותרת באכילה. גליון מהר"י ז"ל: **וכיפרה ומותרת באכילה תניא כותיה דר"י.** עיין בהשמטות **המפריש שתי סלעים** לקנות בהם אשם שפחה חרופה שהיה חייב ודינה בשתי סלעים ולקח בה שני אילים לאשם ומוקי לה בגמ' דאוזיל רועה גביה אם היה אחד מהם כו' וא"ת אמאי לא מעל כו'. תוס' כת"י: **והשני ירעה עד שיסתאב.** ק"ק למה לא מעל כיון דלא היה לו לקנות רק אשם אחד כמו בשאר בבי דמתניתין דאמרי' מעל, ושמא אתיא כר' יהודה דאמר בפרק הנהנה (מעילה יט.) המשנה מקודש לקודש לא מעל, א"נ דולקח בהן ר"ל מזיד דסבור לעשות בתרי ודוקא רישא אבל אינך בבי דמתניתין דולקח שני אילים לחולין לא הוי במזיד ולא שינה מעות הקדש לקנות בהמת חולין רק בשוגג ולכך מעל. מהר"י ז"ל: **לקח בה שני אילים לחולין.** פי' להיות חולין דסבור מעות חולין הן ונמצא [שהיו מעות הקדש] שמעל בקודש בשתי סלעים. תוס' בכת"י: [illegible] **[אחד לאשם].** לקח בה ב' אילים [illegible]

סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם רישא דהוה ליה איל[א] רובן קרן וחומשו [ב]קרו ליה למעילתו גזילו סיפא דלא הוי איל[ג] רובן קרן וחומש קרי ליה איל אשם מעילתו ויביא עמה סלע וחומשה בעי רב מנשיא בר גדא בכינוס חומשין מהו שיתכפר מי אמרינן אם תימצי לומר [א] אדם מתכפר בשבח הקדש משום דקטרח קמיה אבל הכא דלא קטרח לא מתכפר או דלמא אם תימצי לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש משום דלא אפרשיה אבל הדין כינוס חומשין דאפרשיה [ד]איכא למימר מתכפר דאיבעי להו [ה]מתכפר בשבח הקדש או לא ת״ש המפריש שני סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה מאי לאו דזבן [ב]בארבע איל ושבח דשוי תמניא ושמע מינה אדם מתכפר בשבח הקדש לא הכא במאי עסקינן דאוזיל רועה גביה ת״ש [ג]לקח איל בסלע ופטמו והעמידו על שתים כשר ש״מ אדם מתכפר בשבח הקדש לא פטמו שאני דהא חסר ליה תמניא ת״ש [ד]לקח איל בסלע והרי הוא בשתים כשר הכא נמי כשפטמו א״ה היינו רישא רישא דזבן בארבע ואשבחיה בארבעה אחרינא דחסר ליה תמניא סיפא דזבין איל בארבע ואשבחיה בתלתא ושוי תמניא אי הכי אימא סיפא ישלם סלע[ו] הא חסר ליה ז׳ מאי ישלם תשלום דסלע ואי ס״ל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש כי יהיב תשלום דסלע מאי הוי איל בן שתי סלעים בעינן וליכא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש אי הכי תשלום דסלע לא יתן היינו טעמא דקיהיב תשלומין דסלע גזירה [ז]שמא יאמרו איל פחות משתי סלעים מכפר מאי הוי עלה תא שמע [א]בשעת [ח]הפרשה יפה סלע בשעת כפרה יפה שתי סלעים (לא) יצא בעי רבי אלעזר אדם מתכפר בשבח הקדש או לא א״ר יוחנן כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דאמרה ר׳ יוחנן [ב]אין ועל הדא אמרה דתנן [ה][ג]ולד תודה ותמורתה וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה אין טעונות לחם [י]ושלח [ט]ר׳ חנינא משמיה דר׳ יוחנן לא שנו אלא לאחר כפרה [י]דולד אין טעון לחם אבל לפני כפרה טעון לחם אלמא קסבר[יא] [ו]מתכפר בשבח הקדש בעי ר׳ אלעזר בעלי חיים נדחין או לא א״ר יוחנן [יב]הרי כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דר׳ יוחנן אמרה אין [ח]דאמר ר׳ יוחנן [ד]בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה [ט][יג]ש״מ תלת ש״מ בעלי חיים נדחין[יד] וש״מ קדושת דמים מדחה וש״מ יש דיחוי בדמים[טו] בעי ר״א [ה]הוזלו טלאים בעולם מהו מי אמרינן [1]מבחר נדריכם בעינן והא איכא או דילמא [2]כסף שקלים בעינן וליכא א״ר יוחנן כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא שמענו הלכה זו ולא והאמר ר׳ יוחנן [טז]אמר ר׳ שמעון בן יוחאי מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים אימא לא לימדנו הלכה זו והא [יז]רבי זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה אימא לא נתבקשה הלכה זו [יח]ממנו בבית המדרש גופא אמר רבי יוחנן משום רשב״י מפני מה לא נתנה[יט] קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים מתקיף לה אביי אלא מעתה חטאת חלב [כ]ינתן לה קצבה דלכפרה אתיא ולאו לאישתרויי באכילת קדשים הוא מתקיף לה רבא אלא מעתה אשם נזיר [כא]להוי ליה קצבה דלבטלה הוא דאתי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד קשיא:

וסיפא קרי לאיל אשם מעילתו. בתמיה: **ומשני אין רישא דהוה איל** [כב]**רוב כו׳.** על כרחיך תנא דמתני׳ הוצרך לחלק בשמותיהן של שני אשמות הללו לפי שהאחד בא לחובת אשמו הראשון והשני לאשם מעילות לפיכך קרא לאחד מהן אשמו ולאחד מהן מעילתו הילכך רישא דהוה איל [כג]רובן קרן וחומשו קרא את הקרב לאשמו [כד] מעילתו כלומר קרן שמעל בו וחומשו להודיע דמה שהוא מביא אשם בעשרה זוז משום מעילה וחומשה הוא ואת הקרב לאשם מעילות קרא אשמו סיפא דלא הוי [כה]איל רובן קרן וחומש דהאיל יפה שתי סלעים והקרן [כו]והחומש אינו עולה אלא סלע וחומש [כז] ואין האיל קרב בשביל תשלומי גזילתו אלא בשביל איל אשם קורהו מעילתו על שם אשם מעילות: **בכינוס חומשין.** כגון מעל בב׳ סלעים דאשם כמה פעמים עד שיעלו החומשים לב׳ סלעים מהו שיקח מהן אשם [כח] למעילתו. [כט] בכנוס חומשין כגון הפריש ב׳ סלעים לאשם ומעל בקרן ד׳ פעמים שיעלו החומשין לשתי סלעים מהו שיתכפר בחומשין לבדו שיקנה בהן איל והקרן יפול לנדבה דהא מותר הוא מרדכי [י]: **שבח הקדש.** כגון לקח איל בסלע והוקרו טלאים ועמדו על שתים: **דלא אפרשיה.** בשעת הפרשה לא היה שוה אלא סלע אבל בכינוס חומשין הא אפרשיה זה שהפרישו לשם אשם כל שעה ומכח אשם באו אימא מתכפר: **ושמע מינה אדם מתכפר.** מדקתני יקרב לאשמו: **דהא חסר ליה תמניא.** זוזי שהוציאו בפיטומו סלע: **ת״ש.** מסיפא דהא ברייתא דפיטום: **ואשבחיה בתלתא ושוה תמניא.** ולקמן פריך סוף סוף שמע מינה דאדם מתכפר באותו זוז שהשביח ההקדש בלא חסרונו: [ל]**תשלומי דסלע.** זוז אחד להשלים סלע שני. ואי קשיא לוקמה כגון דאוזיל גביה רועה הא ליכא למימר מדקתני ישלם סלע לגזבר מביתו ואי דאוזיל גביה רועה אמאי ישלם הא שוה בשעת הפרשה ב׳ סלעים ואי דיהביה ניהליה בחנם מאי איכפת לן הא לא בעינן אלא שוה שתי סלעים והרי שוה שתי סלעים והקדש לא השביח בו כלום: **איל.** שקנו בשתי סלעים [לא]ליכא: **מאי הוי עלה.** דהאי שינויא דחיקא הוא דאי אדם מתכפר בשבח הקדש תשלום סלע לא [לב]הוי: **תא שמע.** דמתכפר: ה״ג בתוספתא [פ״ד ה״ה] **בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים יצא: בעי כו׳.** רבי אלעזר לא שמיעא ליה הך ברייתא: **ולא שמע הלכה זו ממני.** בתמיה: **ועל הדא אמרה.** במסכת מנחות בפרק התודה (דף עט:): **אינן טעונות לחם.** התם מפרש טעמיה: **לא שנו.** דולד אינו טעון לחם אלא לאחר כפרה שכבר הקריב את אמו ויצא ידי נדרו [לג]אבל לפני כפרה יקריב זה במקום אמו לחובת נדרו וטעון לחם. אלמא אדם מתכפר בולד דהיינו שבח הקדש: **בעלי חיים נדחין.** מעל גבי המזבח או לא כגון שעירי יום הכיפורים ומת אחד מהן מהו שיקריב חבירו ויביא אחר עמו או מי אמרינן נדחה זה במיתת חבירו או לא. ואי קשיא לפשוט ליה מדקי״ל (תמורה דף כא:) חטאת שכיפרו בעליה מתה אלמא נדחין הלכה למשה מסיני הוא ואין למידין הימנה: **ואינה קריבה.** הואיל ומתחלה נדחית שהיתה חציה חולין כשהקדישה לא היתה ראויה לכך: ה״ג **שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחין ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי וש״מ יש דחוי בדמים.** ותו לא מידי שמע מינה קדושת דמים מדחה בהמה שאינה ראויה ליקרב והקדישה לדמים כיון דאמר [י] תפסתאב ונוהג בה מנהג דחוי [לד]דשוב אינה חוזרת ונראה דלא תימא אין תורת דיחוי נוהגת אלא בקדושת הגוף שהרי זו כשהוקדשה חציה לא הקדישה אלא לדמיה וקאמר אינה קריבה. קדושת דמים מדחה ויש דחוי בדמים חדא מילתא היא אלא שנשתנה לשון הגירסא: **הוזלו טלאים בעולם.** ואינו מוצא אלא בפחות משני סלעים: **במחוסרי כפרה.** כגון זב וזבה ויולדת ומצורע (א) שכפרתן מעכבתן מן הקדשים ואין להם תקנה. אלמא היכא דנתנה תורה קצבה אין לו תקנה עד שיביא באותה קצבה: **לא לימדנו.** לאחרים:

מסורת הש״ס

א) [מנחות פ. פא. תמורה כה:], ב) ארבע זוזי דהיינו סלע, ג) [תוספתא פ״ד ה״ה], ד) [שם ע״ש], ה) מנחות עט:, ו) [שם:], ז) [ע׳ תוס׳ תמורה כה: ד״ה ואת אמרת ותוס׳ מנחות פ. ד״ה מאי קמ״ל], ח) קדושין ז. זבחים יב. תמורה כו., ט) [פסחים לא. ע״ש לקמן כח. וש״נ], י) פי׳ שמעתי מרבי, כ) היינו מ״ש לקמן כח. המפריש נקבה לפסחו כו׳,

שינויי נוסחאות

א] איל דזבן קרן. (ש״מ): **ב]** נ״ל קרי. (ש״מ, וגליון): **ג]** איל דזבן קרן. (ש״מ): **ד]** דאפרשיה אימא לך מיתכפר. (ש״מ): **ה]** להו אדם מתכפר. (ש״מ): **ו]** סלע מביתו אמאי ישלם סלע הא חסר ליה ז׳ מאי ישלם סלע תשלום. (ש״מ): **ז]** גזירה. ס״א שלא יאמרו אדם מתכפר בפחות משתי סלעים. (ש״מ): **ח]** הפרשה יפה שתי סלעים ובשעת כפרה יפה סלע יצא: בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים לא יצא. (גליון). בקצת ס״י הגירסא להיפך בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתים כשר בשעת הפרשה יפה שתים ובשעת כפרה יפה סלע פסול. עיין בפי׳ המשנה להרמב״ם וברגמ״ה גריס כגירסת רש״י. **ט]** רב חנניא משמיה. (ש״מ): **י]** תיבות, דולד אין טעון לחם, נמחקו. (ש״מ): **יא]** קסבר אדם מתכפר. (ש״מ): **יב]** תיבת הרי נמחק. (ש״מ): **יג]** עי׳ שטמ״ק בהשמטות חילופי הגירסאות במימרא זו: **יד]** נדחין דקתני אינה קריבה וש״מ כו׳ מדחה דקתני ותמורתה כיוצא בה וש״מ. (דפו״ר): **טו]** בדמים דקתני קדושה למאי קדושה לדמים. (דפו״ר): **טז]** יוחנן משום רשב״י. (ש״מ): **יז]** ר׳ חייא בר אבא מהדר. (ש״מ), ובגליון כתוב: נ״ל ר׳ חייא בר אבא כל תלתין יומין מהדר תלמודיה קמיה דר׳ יוחנן רביה כו׳ [וכ״א בברכות לח: ובחולין פו:]: **יח]** הלכה זו ממני. (ש״מ): **יט]** נתנה תורה קצבה. (ש״מ): **כ]** חלב נהוי לה. (ש״מ): **כא]** נזיר נהוי ליה. (ש״מ): **כב]** איל דזבן כו׳. (ש״מ): **כג]** איל דזבן קרן וחומשא שהרי ברישא הקרן והחומש עולין עשרה זוז כמו כן אחד מהאילים אשר לקח הוא יפה עשרה זוז ולהכי קרא. (ש״מ): **כד]** לאשמו הראשון דהיינו גזילו מעילתו. (ש״מ): **כה]** איל דזבן קרן. (ש״מ): **כו]** והחומש דהיינו גזילו אינו עולה. (ש״מ): **כז]** וחומש סלע ואין. (ש״מ): **כח]** לחובתו. (רש״ש): **כט]** זהו הגהה. (גליון): **ל]** מה״ד, תשלום דסלע. (ש״מ): **לא]** סלעים בעינן וליכא. (ש״מ): **לב]** בס״א לא יתן. (גליון): **לג]** ידי נדרו הס״ד, ומה״ד אבל לפני. (ש״מ): **לד]** דיחוי ושוב. (ש״מ):

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה במחוסרי וכו׳ ומצורע משום שכפרתן:

שיטה מקובצת

בכינום חומשין. עיין בהשמטות: **דאוזיל רועה גביה.** גליון. ולא משני הכא דמיירי בשפטמו מדלא קתני והרי אחד בשתי סלעים אלמא דלא מיירי בשפטמו: **א״ה אימא סיפא.** גליון. אי אמרת בשלמא דאיירי בלא פטמו אלא דשבח מאליו ואדם מתכפר בשבח הקדש ניחא דהא צריך לשלם סלע מביתו מדרבנן. הר״י ז״ל: **ת״ש בשעת הפרשה.** והכא ליכא לאוקמי כשפטמו מדלא קתני והרי הוא בשתים כדלעיל וגם מדקתני בשעת הפרשה יפה סלע משמע דלא אוזיל רועה גביה משה״ה לא אוקמי דאוזיל רועה גביה. תוס׳ כת״י: **בשעת הפרשה.** נ״ב ואין סברא לומר כשפטמה דא״כ הוי ליה למימר ובשעת כפרה הרי בשתים. מהר״י ז״ל: **בעי ר״א אדם מתכפר בשבח הקדש או לא.** עי׳ תוס׳ מנחות פ ע״א (ד״ה מאי): **וחזר ולקח כו׳** להכי נקט ב׳ שותפין שאם היה כולו שלו והקדיש חציה פשיטא שפשטה קדושה בכולה כיון דהקדיש לדבר שהנשמה תלויה בו וחזי להקרבה אבל השתא שהיא של שותפין לא פשטה בכולה והילכך אמר וחזר ולקחה ולא קאמר ואח״כ הקדיש חבירו חציה האחרת משום דלא הוי מצי למימר ועושה תמורה דשותפין אינן ממירין כדאיתא בתמורה (יג.) ובפ״ק דזבחים (ו.). תוס׳ הרא״ש: **ש״מ תלת ש״מ בע״ח נדחים וש״מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי וש״מ יש דיחוי בדמים.** עיין בהשמטות: **בדמים דקתני קדושה למאי קדושה לדמים.** בפ״ק דקדושין יש גירסא אחרת דלא גריס כגירסא דכאן: **מפני מה לא נתנה תורה קצבה.** נ״ב תוס׳ מנחות דף קז ע״ב (ד״ה כבש): **אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד.** עיין בהשמטות: [רש״י ד״ה בעלי חיים כו׳] **אלמא נדחין הל״מ היא ואין למדין הימנה.** גליון. א) וי״ל אע״ג דמשנה היא ופליגי ר׳ יהודה ור״ש מ״מ בעי [לאשמועינן] כמאן סבר ר׳ יוחנן. גליון מהר״י ז״ל:

א) נ״ל גליון וא״ת מתניתין היא ביומא. [המגיה בוילנא]

עין משפט נר מצוה

כז א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ פסה״מ הלכה כד:

כח ג מיי׳ פ״ד מהלכות תמורה הל׳ א ופי״ב מהל׳ פסה״מ הל׳ ח:

כט ד מיי׳ פט״ו מהל׳ מעה״ק הלכה ד וע״ש:

ל ה מיי׳ פ״ד מהל׳ פסה״מ הלכה כג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרֻמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַייָ: דברים יב יא
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו

מוסף רש״י

ולד תודה. שהפריש תודה מעוברת וילדה (מנחות עט: מכת״י). **והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם.** הראשונה אם נמצאת אחר הקרבת שניה, וכן שניה אם נמצאת הראשונה קודם הקרבתה והקריבה שוב אין שניה טעונה לחם (שם). **הקדיש חציה.** אחד מהם (זבחים יב.). **ואינה קריבה.** הואיל ובתחילת הקדישה לא נראה להקריב, דחצייה היתה חולין ודחוי מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקחין בדמיה אחרת (שם ובכעי״ז קדושין ז.) הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לחציה וכיון דלא הואי דידיה לא פשטה קדושה בההיא שעתא בכולה, דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו (תמורה כו.). **ועושה תמורה.** אם המיר בה (קדושין ז.) דהא אינה דשותפין (זבחים יב.). **ותמורתה כיוצא בה.** דאינה קריבה, דמכח קדושה דחויה באתה (קדושין ז.). **בעלי חיים נדחין.** בהמה שנדחית בחיים דחויה דיחוי גמור, שאף לכשנראית למה שהיתה ראויה אינה קריבה אלא רועה (פסחים צח.) ואע״ג דהדר מיחזו אידחו לעולם משום דיחוי קמאי (תמורה כו:) אם נדחו ידחו לעולם, ואיכא למ״ד (עי׳ יומא סד.) אין דיחוי אלא בשחוטין אבל בעלי חיים שנדחו חוזרין ונראין, ולדידיה קריבה הך בהמה כשחזר ולקח חציה (קדושין ז:). **קדושת דמים מדחה וש״מ יש דחוי בדמים.** אפילו דבר שלא קדש תחילה להקרבת גופו אלא לדמיו, כגון הקדיש חציה וחציה השני חולין, דחוי ליקרב לגופו בתחילת הקדישו אינו קרוב עוד לעולם, דהואיל ונדחה ידחה, ולא תימא אין דיחוי בקדשים אלא הקדיש לגופו ונדחה מהקריב, אבל קדושת דמים לא אלימא למימר ביה תורת דיחוי ואי אתיא לה שעת הכשר הקרבה כגון הכא דחזר ולקח חציה תקרב (פסחים צח. ובכעי״ז זבחים יב: ותמורה כו:) לישנא אחרינא יש דיחוי בשביל הדמים שלא פרע לקנות חציה של חברו שלא היתה קנויה לו כשהקדישה, שעדיין לא קנה חציה משל חבירו, ואינו נראה למורי (זבחים שם).

רבינו גרשום

וסיפא קרי למעילתו איל אשם: רישא דהוי איל שני דזבן קרן וחומש דשוי עשרה זוז כדי מעילתו קרי ליה לגזילו מעילתו: **וסיפא דלא הוי איל** שני דזבן קרן וחומש דלא שוי אלא תמניא זוזי קרי ליה **למעילתו איל אשם ויביא עמה סלע וחומש מביתו: בכינוס חומשין מהו שיתכפר.** כלומר אם מעל וחזר ומעל עד שעלו החומשין לשני סלעים אם רצה להתכפר באותן שני סלעים מהו שיתכפר בהן: **אם תמצא לומר.** לפרש הבעיא דלקמן **דאדם מתכפר בשבח הקדש** כגון שקנהו בסלע והשביחו והעמידו על ב׳ סלעים ויכול להתכפר בו היינו טעמא **משום דקא טרח ביה** שהוציאו והכניסו עד שהשביחו **אבל הכא** בהא בהמה שקנה בב׳ סלעים מכינוס חומשין **דלא טרח** בה **לא מתכפר** בה: **או דילמא אם תמצא לומר.** לפרש הבעיא דלקמן **דאין אדם מתכפר בשבח הקדש** היינו טעמא: **משום דלא אפרשיה.** לשבח מכיסיה אלא ממילא שבח וברשותא דהקדש שבח **אבל הדין** שבח דכינוס חומשין **דאפרשיה** מכיסיה **אימא מתכפר: מאי לאו** כי לקח שני אילים בשני סלעים כל חד זבן **בד׳** זוזי ושבח ליה ושוה **תמניא** וש״מ **דאדם מתכפר בשבח הקדש: לא הכא במאי עסקינן דאוזיל רועה גביה.** שמכר לו רועה שני אילים שוים ד׳ סלעים בב׳ סלעים והאי שבח אינו דהקדש אלא דבעל הבית לפי שעשה לו הנאות לרועה מקודם לפיכך (נתנם) [מכרם] לו בזול ודמי כאילו אפרשיה בעה״ב להאי שבח מכיסו: **לא פיטמו שאני דקא חסר ביה תמניא** כלומר שבין הקנייה ובין ההוצאה עומד לו על שמונה זוז דהיינו ב׳ סלעים: **סיפא דזבן איל בארבעה.** והוציא עליו בתלת **ואשבחיה** זוזא **ושוי תמניא** כדקתני והרי הוא בשתים ש״מ א) דאדם מתכפר בשבח הקדש: **אי הכי אימא סיפא.** דהא ברייתא הרי הוא בשתים כשר וישלם **סלע מביתו** להקדש **אמאי** ישלם סלע שלם **הא חסר ליה** בהא איל ז׳ זוזי: **מאי ישלם תשלום דסלע.** כלומר אותו זוז שמיני ישלם להקדש. אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש: **ואי סבירא ליה דאין אדם מתכפר בשבח הקדש.** כלומר דמשום הכי יהיב תשלום סלע: **וכי יהיב תשלום סלע מאי הוי** מ״מ באיל גופיה לא חסר תמניא ואנן **בן שני סלעים בעינן וליכא:** אלא **לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש: אי הכי** אפילו **תשלום סלע לא יתן.** אין דלא בעי אלא משום **גזרה שמא יאמרו** כו׳: השתא איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי **מאי הוי עלה:** ת״ש [כו׳] **לא יצא.** אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש: **לא שנו.** דאין טעונין לחם **אלא לאחר כפרה** אחרי שנתכפר בתודה עצמה ובלחמה. **אבל לפני כפרה** ששניהם עומדים **טעונין לחם** דמתכפר באיזה שירצה: **אלמא קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש.** וולד היינו שבח: **בעלי חיים נדחין** שאין בהן מום ולא פסול כההוא דאמר לקמן **בהמה של שני שותפין** הקדיש **חציה** שלו בההוא הקדש לא פשטה קדושה בכולה בהמה אלא לדמים וכי חזר **ולקח חציה** והקדישה קדושה לדמים **ואינה קריבה ועושה תמורה** דאפילו קדושת דמים עושה תמורה כדתנן בתמורה (ט.) ומן בעלי מומין על התמורה[ב]: **ותמורה כיוצא בו.** דאינה קדושה ליקרב אלא לדמים: **ש״מ בעלי חיים.** תמימין כגון אלו **נדחין** מהקרבה: **וש״מ קדושת דמים מדחה.** מהקרבה: **וש״מ יש דחוי.** שאין דחוי לגמרי אלא לדמים: **הוזלו טלאים בעולם.** דכל המוטב שבעולם נמכר פחות מב׳ סלעים: **מפני מה לא נתנה תורה קצבה.** שיעור דמי קרבן של ד׳ מחוסרי כפורים שמעוכבין לאכול בקדשים מפני שאם היה נותן בהן קצבה **שמא יוזלו טלאים** ולא יעמדו על אותה קצבה **ואין להם תקנה לאכול בקדשים** שלא ימצאו קרבן לאותו שיעור: מצורע לא קחשיב בהדי מחוסרי כפרה משום דקרבנו דמייתי לא קא שרי ליה באכילת קדשים אלא צפורין. ומדלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה ש״מ הא בהנך דיהב בהו קצבה בעינן דיהא שוי אותה קצבה אלמא דאמרינן [דכסף שקלים בעינן וליכא]: **אימא לא לימדנו הלכה** זו לשום תלמיד: **והא ר׳ חייא בר אבא** הוה **מהדר תלמודיה כל תלתין יומין** קמיה דר׳ יוחנן. ואי אפשר דלא לימדה לו ר׳ יוחנן: **אימא לא נתבקשה הלכה זו ממני בבית המדרש.** עד השתא: **אלא מעתה חטאת חלב.** דלאו לאישתרויי בקדשים אתי אלא לכפרה ליהוי ליה קצבה. **ואשם נזיר טמא** נמי דלבטלה אתי ולא אתי לאישתרויי באכילת קדשים דהזאת שלישי ושביעי שלו מכשירתו לאכול בקדשים וחטאת שלו מכפרת עליו ואשם לבטלה אתי על חנם ליהוי ליה **קצבה** הואיל דלאו לאישתרויי בקדשים אתי אלא לבטלה **דאמר ר׳ יוחנן** כו׳. **קשיא:**

א) נראה דל״ל ולעולם אימא לך דאין אדם מתכפר בשבח הקדש. [המגיה בוילנא] ב) במשנה שם: **ומן בעלי מומין על התמימים.** (בכ״י והוצאת אילן: **וכן בעלי מומין עושין תמורה**).